

УДК 159.937:165.242.2:801.8:81:243

О. Волобуєва, д-р психол. наук, проф.
Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького,
Хмельницький

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ТА РОЗУМІННЯ ТЕКСТІВ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

У статті аналізуються психологічні особливості сприйняття та розуміння текстів іноземною мовою суб'єкта навчання у вищому навчальному закладі. Визначено шляхи вдосконалення навчання іноземної мови в цьому аспекті. Ключові слова: сприйняття, розуміння, текст іноземною мовою, суб'єкт навчання, шляхи вдосконалення.

Постановка проблеми. Соціально-активна і духовно багата сучасна особистість повинна досконало знати іноземну мову. У зв'язку з цим, сьогодні особливо гостро постає проблема забезпечення органічного взаємозв'язку між мовною освітою і мовленнєвим розвитком суб'єктів навчання в контексті інтегрованого підходу, який поєднує діяльнісний і компетентнісний підходи у вищому навчальному закладі (ВНЗ). Реалізація цих лінгводидактичних завдань у навчально-виховному процесі з іноземних мов пов'язана, передусім, з роботою над текстом за фахом. Кожен викладач під час навчання іншомовної діяльності стикається із цілою низкою проблем, що спричинені неналежним сприйняттям та розумінням іншомовних текстів суб'єктами навчання, а це значно ускладнює якість засвоєння ними іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що питання сприйняття та розуміння текстів були в центрі уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема (Л. С. Виготського, М. І. Жинкіна, Г.С. Костюка, О. О. Леонтьєва, М.Л. Смульсон, Н. В. Чепелевої, Eve V. Clark, N. S. Elliot, W. Kintsch та ін.). Однак, проблема сприйняття та розуміння текстів іноземною мовою залишається актуальною і сьогодні, про що свідчать результати опитування викладачів вищих навчальних закладів та певна практика викладання іноземної мови автора статті. На жаль, не всі викладачі під час навчання іноземної мови враховують психологічні особливості сприйняття та розуміння текстів іноземною мовою.

Це й зумовило визначення **мети статті** – на основі вивчення теоретичних напрацювань з проблеми сприйняття та розуміння текстів проаналізувати особливості сприйняття та розуміння іншомовних текстів суб'єктами навчання в умовах ВНЗ, а також визначити шляхи вдосконалення навчання іноземної мови в цьому аспекті. Ураховані викладачами іноземної мови цих особливостей під час педагогічної взаємодії дасть можливість значно підвищити ефективність навчання іноземній мові.

Виклад основного матеріалу дослідження. З огляду на те, що іншомовна мовленнєва діяльність є явищем не стільки лінгвістичним, скільки психологічним (Б.В. Беляєв) та розглядаючи психологічні особливості навчання іншомовного спілкування, можна стверджувати, що предметом мовленнєвої діяльності є думка, а продуктом – текст. У свою чергу текст – це складне мовленнєве висловлювання з логіко-композиційною та логіко-сисловою структурою, предметним змістом, мовною характеристикою і комунікативними якістьми [5, с.106].

Зазначені терміни розглянемо у контексті компетентнісного підходу навчання іноземної мови, що став пріоритетним в сучасній методиці навчання іноземної мови. Ми підтримуємо думку І.О. Зимньої про те, що будь-яка компетентність як інтегративне явище має рівневу структуру, до якої входять три рівні. Нижній базовий рівень – інтелектуальні дії (аналіз, синтез, узагальнення, планування, прогнозування тощо), що слугують передумовою становлення і формування компетентності. Другий рівень містить особистісні якості лю-

дини, що визначають характер прояву її компетентностей. До цих якостей вчена відносить цілеспрямованість, відповідальність, самостійність, організованість, креативність та ін. До третього (верхнього) рівня І. О. Зимня віднесла зміст компетентності, що має компонентний склад. Поняття компетентність, на думку дослідниці, містить не тільки когнітивну та операційно-технологічні складові, але й мотиваційну, етичну, соціальну та поведінкову. Комунікативна компетентність містить такі компоненти, як знання, уміння (досвід), ціннісно-сислове ставлення до цілі та змісту актуалізуючої компетентності, емоційно-вольова регуляція та готовність до прояву у діяльності [3, с. 7-8]. Отже, враховуючи це, далі проаналізуємо три ключових терміни у системі "сприйняття – розуміння – компетентність".

Визначення терміну "сприйняття" О. М. Степанов дає таке: – це "цілісне відображення у свідомості людини предметів та явищ об'єктивної дійсності за їх безпосереднього впливу на рецепторні поверхні органів чуття. Залежність сприймання від змісту психічного життя людини, її попереднього досвіду та особливостей особистості називають апперцепцією (*від лат. – ad – до і perceptio – сприймання*) [6, с. 376-377]. Розуміння – 1) мисленнєвий процес, спрямований на з'ясування суттєвих ознак, властивостей і зв'язків предметів та явищ дійсності; 2) здатність людини збагнути значення і зміст чогось; 3) мета роботи над певним матеріалом; 4) результат активної роботи людини над чимось. Під загальною навчальною компетентністю розуміють здатність особистості адекватно сприймати та обробляти інформацію, логічно мислити, досягати сутності зв'язків між явищами та об'єктами дійсності [4, с.93].

Важливе значення для пояснення сутності розуміння мають праці Л.С. Виготського і Г.С. Костюка. Вони розглядають розуміння як мисленнєвий процес, пов'язаний з роботою другої сигнальної системи. Особливість розуміння полягає у тому, що він спирається на наявний у суб'єкта запас засвоєних знань, навичок і вмій та можливість осмислити нове, таке, що раніше не було предметом вивчення. Розуміння належить до сфери інтелекту, але його основою є емпіричний досвід людини. Психологічними механізмами розуміння є ідентифікація, проєкція, соціальна перцепція, емпатія, інтуїція, казуальна атрибуція та ін. [6, с. 307].

Процеси сприймання та розуміння тексту тісно пов'язані між собою. Проблематика сприйняття та розуміння іншомовних текстів не є новою. Сприймання друкованого слова – надзвичайно складний психічний процес, що відбувається внаслідок дії механізмів читання і завдяки цій дії. Пілльсбері у досліді із спеціально спотвореними словами встановив, що правильно прочитане слово не обов'язково свідчить про ясне сприймання всіх його літер та його значення. На його думку, для цього потрібно сприймання як літер, що його складають, так і цілісного образу слова [1, с. 10]. Варто мати на увазі, що сприймання ізольованого слова або слова у контексті – психологічно різні завдання. При оперуванні словами в процесі сприймання мови людина виступає не як пасивний при-

ймач інформації, а як активно діючий суб'єкт. На сприймання слова впливають особливості сприймання літер, статистичне поєднання їх між собою та, власне, особливості сприймання слова. У свою чергу, на сприймання слова впливають змісто-розрізнявальні процеси (розуміння, антиципація, рецепція та ін.), які відбуваються в процесі читання й істотно залежать від величини та інших характеристик контексту.

Намагання експериментально-психологічного вивчення проблеми розуміння припадають на 40-і роки ХХ століття, а перші спеціальні дослідження монографічного характеру було виконано лише наприкінці 50 років. Це можна пояснити тим, що об'єкт вивчення дуже складний. Нам імпонує визначення терміна "розуміння тексту" українського дослідника А.В. Антонова, який пише про те, що "розуміння тексту образно можна уявити собі, як побудову сучасної залізобетонної споруди, каркас якої – це виявлення в тексті змістових зв'язків, а як матеріал для наповнення цього каркасу використовуються попередні знання читача та елементи змісту самого тексту" [1, с. 31]. Дослідник пояснює це двома обставинами, а саме: 1) це, так би мовити, розгортання у часі процесів розуміння: читання може бути зрозумілим тільки в результаті зіставлення з прочитаним раніше. Останнє є опорою для розуміння наступного. Співвідношення та порівняння того, що читаємо, з попереднім текстом, з'ясування змістових, опорних пунктів і зв'язків між окремими частинами тексту – необхідна умова його розуміння як цілого, семантично завершеного; 2) це факт неоднакового розуміння різними читачами одного й того самого тексту із урахуванням того, що для розуміння тексту мають значення попередні знання читача, його уявлення, уява та все багатство пізнавальних психічних процесів; при цьому, коли текст розглядати як умову і своєрідний пусковий механізм для цих процесів, то через обов'язкові індивідуальні відмінності у самих пізнавальних процесах, неповторність життєвого досвіду кожного окремого читача, спрямованість його особистості та ін., зміст тексту, його розуміння в чомусь повинні різнитися [1, с. 31-32].

Доцільно вивчати процес розуміння іншомовного тексту в трьох аспектах: онтогенетичному, семіотичному, структурному. **Онтогенетичний аспект** вивчають в межах педагогічної психології. Мова і мислення безпосередньо пов'язані один з одним, утворюючи нерозривну єдність. Мислення як опосередковане узагальнене відображення дійсності, в її найбільш суттєвих зв'язках і відношеннях відіграє свою найважливішу роль при вивченні іноземної мови (як і інших навчальних дисциплін). На тлі інших пізнавальних процесів ця роль все більш зростає із віком людини. Вербально-логічне (теоретичне, абстрактне) мислення є більш пізнім продуктом еволюційного суспільно історичного розвитку людини і займає вище місце в онтогенезі. Зв'язок мислення і мовлення так само як мови і свідомості, багато у чому визначається успішністю у пізнавальній діяльності з оволодіння іноземною мовою. Для розуміння текстів відповідно до віку та рівня підготовки суб'єктів навчання залучаються усі основні компоненти мислення, зокрема аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікація, систематизація та абстрагування. Відмінність полягає лише в ступені залучення цих операцій, що залежить від попередніх знань і умінь, а також конкретних завдань навчання іноземної мови.

Семіотичний аспект. Процес розуміння тексту можна подати у вигляді семіотичної ієрархії. У цьому випадку на першому початковому синтактичному рівні індивід, який засвоїв принципи побудови граматики незнайомої йому мови, може при читанні тексту інозем-

ною мовою зрозуміти граматичну структуру речень на такому рівні, що дозволяє йому визначити, чи правильно це речення побудовано. При збагаченні словникового багажу відбувається поступовий перехід на семантичний рівень розуміння. Тут індивід вже надає словам речення з іноземної мови словарного значення. Психологічно початковий, тобто найзагальніший рівень семантичного розуміння речень досягається, коли читач може уявити собі ситуацію, в якій зміст цього речення осмислений, або, у крайньому випадку, усвідомити можливість створення такої ситуації. У подальшому поглиблене розуміння закінчується на рівні, коли читачеві стають зрозумілими ідіоматичні звороти, фігуральні вирази, авторський гумор, а також значення та роль окремих речень тексту при передачі авторського задуму. Прагматичний, найвищий рівень можливий тоді, коли читач настільки глибоко зрозумів текст, що відомості, які містяться у ньому, може перенести в іншу сферу досвіду, застосовувати нешаблонно. Розуміння – це складне, ієрархічно побудоване психічне відображення об'єктів пізнання, в результаті якого утворюються нові або відтворюються старі, але по-новому бачені системи концептів чи образів, що поєднують, власне, продукт цього відображення з відповідними елементами іншомовних знань, набутих у попередньому досвіді. У вужчому значенні, зокрема стосовно розуміння тексту, – це розкриття смислу повідомлення.

Структурний аспект. Вивчення процесів розуміння тексту у структурному аспекті передбачає виявлення особливостей його розуміння на різних ієрархічних рівнях структури (слово, речення, абзац, параграф, розділ, частина, цілий твір), вивчення механізмів взаємообумовленості і взаємокорекції розуміння при переході з одного ієрархічного рівня на інший. Особливості структурної організації тексту істотно впливають на його розуміння. У структурі мисленнєвої діяльності процес розуміння тексту займає одне із провідних місць, що визначається його функцією – встановлення змісту мовної інформації. Специфічною рисою при цьому можна вважати їхню продуктивність, вияв якої пов'язаний із відкриттям суб'єктом нових для нього знань шляхом активного пошуку невідомих ознак, суттєвих для рішення проблеми. Для виникнення продуктивного процесу важливе значення має пізнавальна потреба суб'єкта (за О. М. Матюшкіним.). Для розуміння тексту така потреба пов'язана із пошуком нової інформації, що забезпечує суб'єкту орієнтування в навколишній дійсності. Завдання мислення полягає у встановленні змісту невідомого тексту. Яким же чином читач визначає зміст тексту та які внутрішні закономірності мисленнєвої діяльності спрямовують цей процес? При включенні процесу розуміння до контексту більш широкої діяльності його спрямованість визначається загальними вимогами цієї діяльності. Основою розуміння тексту є формування предметного коду, загальний процес переробки тексту як мовного утворення, у результаті якого відбувається перехід до його змісту. Г. Д. Чистякова довела, що процес розуміння тексту характеризується загальною внутрішньою спрямованістю на формування динамічного концепту як цілісного відображення суб'єктом змісту тексту. Розуміння тексту починається з виділення його денотатів – предметів і відношень між ними, позначених цими мовними висловлюваннями. У результаті цього відбувається переклад тексту на предметно-схемний код. Після цього мисленнєвий процес продовжується вже на предметному рівні [9, с. 57]. Цілісність тексту, що є умовою його розуміння, досягається за рахунок набутих суб'єктом знань. Формування у суб'єкта динамічного концепту можна трактувати необхідним момен-

том у смисловій переробці, що супроводжує розуміння як нової, так і вже відомої інформації. Зміст тексту завжди виступає для суб'єкта як невідоме. Його людина повинна знайти в результаті пошуку під час мисленнєвого процесу. Крім того, важливе значення має інтелектуальна активність людини під час роботи з текстом. Комплексний підхід до оцінки інтелектуальної активності людини передбачає врахування: 1) змістовних характеристик, тобто комплекс внутрішніх спонукань, установок, мотивів поведінки та діяльності, інтересів тощо [2, с.83]; 2) рівень та якість результатів, тобто реальних досягнень, які було отримано в результаті діяльності людини; 3) процесуальних особливостей діяльності (темп, швидкість, інтенсивність, обсяг, тобто динамічних характеристик процесу взаємодії людини та тексту).

Заслуговує на увагу, у цьому контексті, думка М.Л. Смульсон. Досліджуючи особливості інтелектуальної діяльності людини, вона зазначає, що мислення, мова й мовлення та уява є провідними когнітивними компонентами в структурі інтегрованого інтелекту, і саме їх взаємодія визначає архітектуру когнітивної системи. У той же час, у структурі інтегрованого (коаліційованого) багатогранного інтелекту важливу роль відіграють метакогнітивні складники, або, інакше, метакогнітивні інтегратори. Йдеться, насамперед, про метапізнання, метакогнітивний моніторинг, метакогнітивне спостереження за власними розумовими процесами. Рефлексія як метакогнітивний механізм виступає раціональним початком організації психічного і в його інтелектуально-пізнавальних, і в особистісно-психологічних проявах. Поряд з метапізнанням, метакогнітивним моніторингом, рефлексією та мовою мета когнітивними складниками інтелекту можна назвати також мислення, інтелектуальні стратегії та вміння [7, с. 8-9].

На особливу увагу заслуговують результати дослідження психологічних особливостей навчання читання іноземною мовою З. І. Кличникової, яка здійснила психологічний аналіз процесу розуміння під час читання. На думку дослідниці, розуміння є найважливішим моментом читання. Зрозуміти текст – це означає зробити його зміст своїм досягненням, пізнати думки, почуття та волю автора, зробити для себе висновки та діяти відповідно до них [5, с. 126].

Н.В. Чепелева розглядає розуміння тексту як процес засвоєння та породження смислів, основними характеристиками якого є відтворення смислу (концепту) вихідного повідомлення, а також осмислення та переосмислення твору, результатом яких є синтез нового смислу, що породжується під час діалогічної взаємодії з текстом. Вона звертає увагу, що при такому підході текст виступає як посередник між автором і читачем. Він, з одного боку, відображає комунікативно-пізнавальну діяльність автора твору, з другого – програму взаємодії читача з ним. Таким чином, у тексті закладена модель взаємодії автора і читача: їхня діалогічна співтворчість, результатом якої є справді глибоке розуміння твору, породження, синтез нового смислу або пасивне сприйняття авторського концепту, яке не супроводжується глибоким проникненням у зміст повідомлення, особистісним прийняттям основних його положень. Н. В. Чепелева називає такий процес психологічним, вважаючи, що лише психологічний підхід до тексту, який потребує розкриття "рамки" твору, виходу у позатекстову реальність, дасть змогу з'ясувати справжню сутність тексту, ті його характеристики, що визначають ефективність розуміння [8, с. 2].

Щодо контролю розуміння текстів, то слід зазначити, що при навчанні іноземного спілкування викладач повинен використовувати різноманітні способи кон-

тролю розуміння текстів. Робити висновок про розуміння конкретного тексту необхідно через співставлення різних показників. Лише кореляційний аналіз може свідчити про ступінь розуміння тексту конкретним суб'єктом навчання. При цьому викладач повинен перевіряти розуміння тексту різноманітними шляхами, використовуючи найбільш надійні з них. Використання конкретних форм контролю може визначитися і специфічними особливостями тексту. У цьому контексті варто згадати про думку N. S. Elliot та його колег, які радять під час роботи з текстами використовувати складні глибокі змістовні запитання та пам'ятати про три основні аспекти, а саме: про "knowing how to ask questions, knowing how to obtain good answer, and knowing how to follow up responses" (знання як задавати запитання, знання яким чином отримати правильну відповідь та знання як розгорнути ці відповіді (Переклад наш. – О. Ф.)) [10, с.298].

Висновки з даного дослідження. Результати проведеного аналізу проблеми сприйняття та розуміння текстів свідчать про те, що розбіжності в розумінні текстів обумовлені двома чинниками: 1) різною активністю суб'єктів навчання (що виражається у "залученні, включеності" та "напруженості" розумової діяльності під час розуміння текстів; 2) не володінні прийомами читання або слухання (аудіювання, тобто сприйняття мови на слух).

Отже, завданням викладача є обов'язкове урахування особливостей сприйняття та розуміння текстів під час навчання іноземної мови. При роботі із текстом важливим є в соціально-психологічному аспекті звертати увагу суб'єктів навчання на важливість оволодіння іноземною мовою взагалі, та розуміння іншомовних текстів зокрема для їхньої успішної майбутньої професійної діяльності. Доцільним є підбір відповідних аргументів, що можуть торкнутися емоційно-вольової сфери членів навчальної групи для того, щоб ця інформація інтеріоризувалася до рівня переконань, мотивів, до бажання оволодіти іноземною мовою. На заняттях із суб'єктами навчання в умовах ВНЗ, з розвитком у них аналітико-синтетичних розумових умінь, важливо використовувати глибинний аналіз і широкі узагальнення, класифікацію, систематизацію накопичених знань. Емоційна насиченість навчально-виховного процесу і стимулювання вольових дій щодо інтенсифікації мисленнєвих операцій, особливо на тлі кумуляції втомлення, повинна бути не максимальною, а оптимальною. Це дасть можливість викладачеві унеможливити емоційну напругу членів навчальної групи, яка вкрай негативно впливає на засвоєння навчального матеріалу.

Розробка критеріїв сприйняття та розуміння іншомовних текстів – достатньо складне завдання. Розробка об'єктивних показників розуміння тексту потрібна не тільки в практиці навчання іншомовної діяльності. Використання критеріїв розуміння мовленнєвого повідомлення дозволило б більш ефективно вивчати процес розуміння мовлення, а також належним чином формувати іншомовну комунікативну компетентність суб'єктів навчання.

Навчання іноземної мови, що ґрунтується на закономірностях сприйняття та розуміння текстів іноземною мовою як системи, на всіх етапах професіоналізації надасть можливість суб'єктам навчання оволодіти іноземною мовою, а значить – мислити нею, що, як відомо, свідчить про справжнє знання мови.

На сьогодні нагальною є розробка такого змісту іншомовного навчання, оволодіння яким сприяло б формуванню у суб'єктів навчання умінь та навичок сприйняття та розуміння іншомовних текстів. Тут варто брати до уваги шляхи активізації розумової діяльності суб'єктів навчання, при цьому викладачеві необхідно бути вкрай

гнучким при доборі, адаптації (за необхідності) та використанні програм розвитку розумових дій. Необхідно, перш за все, активізувати процес сприйняття текстів. По-друге, варто звернути увагу на отримання та обробку інформації під час всіх видів мовленнєвої діяльності. Навчати іншомовного мислення необхідно через оволодіння системою понять (концептів), що виражені іншомовними словами. В процесі навчання для ефективного засвоєння інформації, що міститься у навчальному тексті, особливу увагу слід приділяти її активній смислової переробці, що передбачає формування у суб'єктів навчання концепту адекватного тексту та забезпечує найбільшу продуктивність мисленнєвого процесу.

Перспективи подальших досліджень проблеми, що розглядається, є розробка алгоритму вправ для розвитку мисленнєвої активності суб'єктів навчання під час навчання продуктивного сприйняття та розуміння іншомовних текстів в умовах ВНЗ.

Список використаних джерел

1. Антонов А.В. Сприймання та розуміння тексту. – К.: Товариство "Знання" Української РСР, 1977. – 48 с.
2. Волобуєва О.Ф. Психологічні особливості формування компетенції в читанні іноземною мовою майбутніх офіцерів-прикордонників / О.Ф. Волобуєва // Збірник наукових праць Інституту психології

ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. С.Д. Максименка. – К., 2005. – Т. VII, вип. 6. – С. 75–86.

3. Зимняя И.А. Компетенция и компетентность в контексте компетентностного подхода в образовании // Иностранные языки в школе, № 6. – 2012. – С. 2-10.

4. Концепція тесту для виявлення здібностей вступників до вищих навчальних закладів України, затверджена Колегією МОН України // Освіта і управління. – Т.12. – №№ 3-4. – 2009. – С. 83-109.

5. Клычкова З.И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке: Пособие для учителя. – 2-е изд., испр. – М.: Просвещение, 1983. – 207 с.

6. Психологічна енциклопедія // Автор-упорядник О.М. Степанов. – К.: "Академвидав", 2006. – 424 с.

7. Смульсон М.Л. Интеллектуальный розвиток як мета дистанційного навчання [Електронний ресурс] / М.Л. Смульсон // Технології розвитку інтелекту : Електронний фаховий журнал Лабораторії нових інформаційних технологій навчання. – Том 1. – №2. – 2011. – Режим доступу: http://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/45 – Заголовок з екрану.

8. Чепелева Н.В. Психологічні механізми створення діалогічного навчального тексту [Електронний ресурс] / Н. В. Чепелева // Технології розвитку інтелекту : електронний фаховий журнал Лабораторії нових інформаційних технологій навчання. – Том 1. – № 1. – 2011. – Режим доступу: http://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/25 – Заголовок з екрану.

9. Чистякова Г.Д. Формирования предметного кода как основы понимания текста. // Вопросы психологии. – № 4. – 1981. – С. 50-59.

10. Elliot N.S. Education Psychology: Effective Teaching, Effective Learning / Elliot Stephen N., Krtochwill Thomas R., Cook Jan Littlefield, Travers John F. – Third Edition, Mc Grow-Hill Higher Education, the USA, 2000. – 631 p.

Надійшла до редколегії 17.06.15

Е. Волобуєва, д-р психол. наук, проф.

Национальная академия Государственной пограничной службы Украины имени Б. Хмельницкого, Хмельницкий

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ВОСПРИЯТИЯ И ПОНИМАНИЯ ТЕКСТОВ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКОМ

В статье анализируются психологические особенности восприятия и понимания текстов иностранным языком субъектами учебы в высшем учебном заведении. Определены пути совершенствования обучения иностранному языку в этом аспекте.

Ключевые слова: восприятие, понимание, текст иностранным языком, субъект учебы, пути совершенствования.

O.Volobuieva, Doctor of Sciences in Psychology, Professor

Bogdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine

PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF PERCEPTION AND COMPREHENSION OF TEXTS IN A FOREIGN LANGUAGE

The article deals with the analysis of the peculiarities of perception and comprehension of texts in a foreign language by students at higher educational establishment. Directions to improvement teaching of foreign language in this aspect have been determined.

Keywords: perception, comprehension, text in a foreign language, student, directions to improvement.

УДК 159.922:355.21

М. Кузьменко, канд. психол. наук

С. Гришин, канд. техн. наук

В. Малюга, канд. іст. наук

Науково-методичний центр кадрової політики Міністерства оборони України, Київ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОЗОВ'ЯЗАНИХ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗА ПРИЗОВОМ НА ПОСАДАХ ОСІБ ОФІЦЕРСЬКОГО СКЛАДУ

У статті розглядаються актуальні проблеми психологічного вивчення військовозов'язаних для проходження військової служби за призовом на посадах осіб офіцерського складу. Встановлено, що внаслідок змін підготовки та застосування військ трансформуються вимоги, що висуваються до особистості військовослужбовців. Заходи психологічного вивчення військовозов'язаних спрямовані на виявлення особливостей, що сприяють успішній військово-професійній діяльності. Необхідність добору та перевірки адекватного методичного інструментарію складає перспективи подальших досліджень

Ключові слова: психологічне вивчення, професійно-психологічний відбір, військовозов'язані, психодіагностика.

Постановка проблеми. Військова служба в лавах Збройних Сил України (ЗС України) має свою специфіку, яка передбачає наявність у військового фахівця комплексу особистісних властивостей і індивідуальних якостей, відмінних від тих, які повинен мати звичайний цивільний фахівець. Особливої актуальності ці властивості набувають у сучасних суспільно-політичних умовах, що склалися у нашій державі. Участь особового

складу в антитерористичній операції, ведення бойових дій проти регулярних підрозділів агресора, незаконних озброєних формувань висувають підвищені вимоги до психологічного вивчення (ПВ) та професійно-психологічного відбору (ППВ) військовослужбовців до діючих підрозділів Збройних Сил України.

Особливо важливим у цьому контексті стає якісне проведення заходів ППВ серед військовозов'язаних,

© Кузьменко М., Гришин С., Малюга В., 2015